

Xangai és una de les ciutats xineses que més s'ha decantat per la transformació capitalista.

DOCUMENT

La Xina, Taiwan, Hong Kong: del creixement a la incertesa

L'esclat del món xinès

Són 1.600 milions, la cinquena part de la població mundial. Una gran potència econòmica fins ara aparentment adormida. Amb el tèrbol rerefons dels fets de Tiananmen del 1989, tot i l'aspiració frustrada d'organitzar els Jocs del 2000 a Pequín, el món xinès irromp amb força.

Des que a final de la dècada dels 70 Deng Xiaoping va proclamar que "fer-se ric és gloriós" i va engegar la reforma econòmica, la República Popular

xinesa ha entrat en una espiral accelerada que ha desbordat tota previsió. Tot va començar amb una certa timidesa amb la privatització del camp (900 milions de pagesos) i la liberalització del comerç. Però el procés es va disparar quan la mà d'obra barata i les facilitats de tota mena van atraure uns inversors estrangers que en realitat no són tan estrangers: deixant de banda la presència nord-americana —interessada a fer de la Xina un contrapès del Japó— i la més anecdòtica aportació europea, el gruix de la inversió s'ha nodrit dels més de cinquanta milions de xi-

Els cotxes de luxe contrasten amb els milers de bicicletes, únic transport a l'abast de tothom.

J VILA

La Xina del 2000 pot esdevenir una potència militar de primera fila, tot i que la principal preocupació dels dirigents xinesos actuals és mantenir la integritat territorial i l'ordre públic.

ARXIU

nesos d'ultramar, instal·lats a Hong Kong, Taiwan, Malàisia o Singapur.

L'invent xinès ja té un nom i ha estat recentment imprès en lletres d'or en la constitució del país: economia socialista de mercat. A base de combinar autoritarisme polític i liberalisme econòmic la Xina s'ha col·locat en la primera línia de sortida de la cursa del segle XXI. Segons els càlculs de *The Economist*, d'aquí a vint anys la Xina tindrà l'economia més gran del món. De moment no para de créixer i d'acumular desequilibris socials i territorials.

La doctrina oficial parla "d'un país i dos sistemes", però la concentració del creixement econòmic a les províncies costaneres del sud ha tingut uns efectes tan espectaculars que comença a ser més exacte parlar de "dos països i un sistema". Les províncies de Guandong, Fujian i Zhejiang gaudeixen d'una política d'independència financera. El govern central de Pequín ja no controla ni els impostos, ni la concessió de crèdits als governs locals. Els inversors negocien directament amb els governs locals i en

algunes de les ciutats de règim econòmic especial, com ara Shenzhen, treballen amb dòlars d'Hong Kong i no amb yuans de Pequín.

Entre els gratacles d'aquestes ciutats del sud s'imposa un estil de vida basat en el cotxe de luxe, la roba de marca i el telèfon portàtil. La política no interessa gens i l'hecatombe de Tiananmen queda més lluny que les batalles de Genguis Khan. La consigna és de llançar-se al mar dels negocis (*xia hai*), enriquir-se com sigui i créixer a qualsevol preu: la ciutat de Shenzhen n'és un típic exemple. A principi de la dècada dels 80 Shenzhen era una ciutat provinciana de menys de cent mil habitants, situada prop de la frontera amb Hong Kong. Ara és un paradís dels negocis, amb més de dos milions i mig d'habitants.

A la Xina d'avui dia, de qualsevol cosa, se'n poden treure diners. Entre els negocis més sorprenents que han sorgit hi ha el dels cementiris de luxe per a xinesos d'ultramar que volen reposar eternament en terra xinesa, oferta al mòdic preu de 500 dòlars el metre quadrat. L'avidesa no té aturador: el viatger no s'ha de sorprendre si, en sortir de l'hotel amb el mapa de la ciutat sota el braç i després d'haver demanat ajut per trobar una adreça o la manera d'arribar a un monument, l'amable ciutadà que l'ha orientat li demana diners a canvi del servei prestat.

En les ciutats de règim econòmic especial, els negocis es fan ja amb dòlars i no pas amb yuans.

ARXIU

El primer ministre Li Peng podria desaparèixer de l'escena política.

ARXIU

Els candidats al poder

L'abisme que separa aquestes províncies enriquides de la Xina rural i mil·lenària creix de dia en dia. Fins i tot en el territori industrial comença a obrir-se una esclatxa insalvable entre un sector privat emergent i un sector públic amb problemes tan greus com ara el d'un nombre de treballadors sobrants calculat en uns 70 milions, que corren el perill de quedar-se sense "el bol de ferro", és a dir sense manteniment, sanitat i educació assegurades.

També en la crònica negra es palesen les diferències entre el camp i la ciutat: mentre a Canton, Xangai, Xiamen o Pequín predomina el contraban, el suborn i el negoci brut (venda de cotxes de luxe robats, desviació de fons oficials, suposades inversions estrangeres fetes amb capital del país...), al camp proliferen les màfies dedicades al tràfic de persones. D'una banda hi ha xarxes especialitzades en la introducció a Europa i a Nord-amèrica d'immigrants il·legals que, per tal de fugir de la misèria de la Xina rural, són capaces d'endeutar-se per valor d'uns 30.000 dòlars americans i passar-se uns quants anys netejant plats en la cuina llardosa d'un restaurant fins a eixugar el deute. D'aquestes màfies, n'hem tingut notícies freqüents durant aquests últims anys, des que Barcelona s'ha convertit en un dels punts de destinació d'aquests immigrants il·legals. D'altra banda hi ha les xarxes especialitzades en el segrest i comercialització de noies joves, ja sigui per a alimentar el negoci de la prostitució, ja sigui per a vendre-les com a esposes. Segons les informacions oficials, la policia xinesa va resoldre més de 16.000 casos de segrest de dones o nens només durant l'any passat. Es fa difícil de calcular fins on arriba la xifra de casos no resolts.

Zhu Rongji. És conegut com el Gorbtxov xinès, però té més a veure amb Milton Friedman que no pas amb l'ex-dirigent soviètic. La seva actuació moderada durant la revolta democràtica del 1989, quan era alcalde de Xangai, l'ha envoltat d'un cert prestigi. Té fama de visionari i de treballador exigent i minuciós. Durant la *malaltia* de Li Peng ha acaparat força poder econòmic.

Jiang Zemin. Acumula els càrrecs de secretari general del Partit Comunista, de president de la República (càrrec honorífic) i de la molt influent comissió militar central. Té fama de buròcrata afable que mai no dissenteix de la majoria. Respecte al seu rival té l'avantatge que aquest no té temps —concentrat com està en els afers econòmics—, de treballar els generals i els dirigents del partit.

M. O.

Segons tots els indicis, la successió a la cúpula del poder xinesa és imminent. Deng Xiaoping ja ha arribat als 89 anys, i després de vuit mesos de no aparèixer en públic, sortia recentment fotografiat amb la seva filla, amb un aspecte demacrat. Se li han publicat les obres completes i dues biografies. Fins i tot la desaparició de l'escena pública del primer ministre Li Peng durant la primavera passada (infart de miocardi? Refredat?) i la presa de posicions del vice-president Zhu Rongji ha estat interpretada en clau de lluita de poder. En aquest terreny tot són rumors i conjectures.

INTERROGANTS D'UN FUTUR IMMEDIAT

Els analistes tendeixen a polaritzar la successió en dues faccions. En una banda situen els tecnòcrates reformistes i en una altra els buròcrates del partit aliats amb els militars de l'Exèrcit Popular d'Alliberament. El candidat dels primers sembla que és l'actual vice-president Zhu Rongji, preferit també pels milionaris d'Hong Kong i per moltes cancelleries estrangeres. El candidat dels segons seria Jiang Zemin, secretari general del Partit Comunista. Li Peng sembla definitivament cremat i no es pot descartar la irrupció d'algun altre candidat sorpresa.

Zhu Rongji s'enfronta ara al repte de desaccelerar el creixement econòmic per tal de controlar la inflació. L'aplicació dels plans de retallades de projectes i d'inversions es convertiran en un test sobre el grau de control que exerceix sobre les províncies costaneres del sud. Hi ha qui fa dependre el seu futur polític

Jiang Zemin podria ser el nou home fort de la Xina, en lluita amb Zhu Rongji.

ARXIU

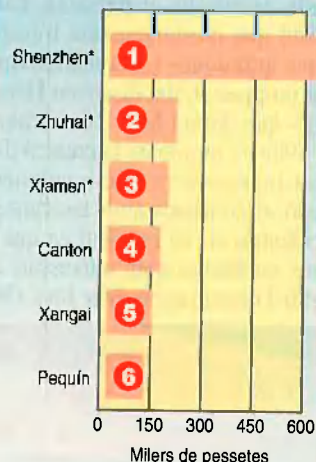
EL MÓN XINÈS

LA XINA RICA... I L'ALTRA

Excepte a la costa i les ciutats grans, encara hi ha pocs illots de prosperitat.

El sud molt per davant

*Zona econòmica especial

PNB per habitant

- Més de 90.000 Ptes.
- De 40.000 a 90.000
- De 30.000 a 40.000
- De 20.000 a 30.000

INDICADORS VITALS

	Població (milions d'habitants)	Creixement població	Mortalitat infantil	Alfabetització
República Popular de la Xina	1.183,2	1,4%	38%	73,3%
Taiwan	20,9	1,2%	5%	92,4%
Hong Kong	5,9	0,9%	6%	88,1%

LES NACIONALITATS DE LA XINA

ELS XINESOS AL MÓN

- Principals zones d'immigració
- Principals comunitats actuals
- Comunitats del segle XIX avui quasi desaparegudes

del bon resultat d'aquestes mesures.

A banda la incertesa que genera la successió dels dirigents, hi ha altres interrogants en el futur immediat de la Xina. La venda de míssils al Pakistan, l'afer del vaixell que presumptament transportava armes químiques i l'expulsió, aquest agost proppassat, del dissident Han Dongfang —que durant la revolta democràtica del 1989 va promoure la creació d'un sindicat independent—, han augmentat la tensió diplomàtica amb les cancelleries occidentals en un moment en què els xinesos semblaven molt interessats a aconseguir l'organització dels Jocs Olímpics

La Borsa de Xangai és un dels temples dels nous yuppies xinesos. ARXIU

de l'any 2000 per a la ciutat de Pequín, pretensió frustrada a última hora. Durant aquestes últimes setmanes les autoritats xineses han provat de millorar la imatge pública amb l'alliberament de tres dissidents significatius, entre ells Wu Xuegan, antic redactor en cap del *Diari del poble*, òrgan del Partit Comunista xinès, condemnat a quatre anys de presó per haver fet una edició especial en favor dels estudiants de Tiananmen, al maig del 1989.

LES TEMPTACIONS DE L'IMPERI

La duresa amb què foren reprimides les manifestacions dels independentistes tibetans a Lhasa, al mes de maig d'enguany, posa de manifest la importància que donen les autoritats xineses al manteniment de la integritat territorial. A banda el Tibet, també presenta tendències secessionistes la província de Xing Jian, poblada per turco-musulmans que volen seguir el camí de les repúbliques ex-soviètiques del Turquestan.

Són molts els analistes que consideren

'Xia hai': llançar-se a mar

Des de final de la dècada dels 80 la premsa oficial publica suplementos sobre el món dels negocis. A més d'informació borsària i financera inclou petites històries exemplars, com ara la de l'adroguer que va transformar un trist establiment de l'estat en un supermercat competitiu i modern. Aquests petits apòlegs segueixen la doctrina del *xia hai*, tirar-se de cap al mar dels negocis. Només cal passejar per Xangai, Canton o Shenzhen per trobar històries semblants.

Són molts els qui han seguit una trajectòria semblant a la de Baiwan Deng, un milionari de Xangai. Entre els quinze i els disset anys, en temps de la Revolució Cultural, va ser guàrdia roig. Després va fer de pagès a la província d'Hebei, fins que va entrar a treballar en una refinaria de petroli. A principi de la dècada

dels 80 es va traslladar a Xangai, va llogar a l'Ajuntament una parada ambulat i va comprar a l'engròs un estoc de roba que revenia al detall. Quan es va obrir la Borsa de Xangai, pel desembre de 1990, va invertir tots els estalvis en algunes de les 67 societats que hi participaven. Ara és agent de Borsa i treballa des de la cambra d'un modern hotel del centre de Xangai.

Wang Haijun, en canvi, pertany a la generació dels joves que han crescut ja enmig d'aquesta febre de l'or. Wang Haijun ha convertit la seva passió pels cotxes americans en un negoci rodó. Des del petit poble polsegós de Jiujiing, a quaranta quilòmetres de Canton, proveeix cotxes de luxe als milionaris de la zona i fins i tot als de Pequín. La procedència dels centenars de Mercedes, Lincolns, Jaguars i BMW que s'afilren a l'aparcament sense asfaltar del magatzem de Wang Haijun és més que dubtosa. La policia local no es preocupa gens d'investigar-ho: els agents circulen amunt i avall pels carrers del poble en un magnífic Toyota Lexus de color taronja.

M. O.

que els desequilibris territorials que genera l'actual procés de creixement econòmic poden ser, a termini mitjà, terra abonada per a la insubordinació al poder de Pequín i de temptacions independentistes en les províncies enriquides del sud, que acumulen influència i poder de maniobra.

En aquest context, l'encaix d'Hong Kong, l'any 1997, es presenta com a molt poc problemàtic per a les autoritats de Pequín. D'una banda s'adonen del perill que Hong Kong passi a liderar el creixement econòmic de Guandong i es converteixi en un contrapoder desafiador. Cal no oblidar que el 80% de les inversions fetes a Guandong provenen d'Hong Kong. D'altra banda hi ha el perill que Hong Kong sigui el focus d'un contagi democràtic que podria escampar-se com la pólvora pel sud desenvolupat.

Així s'explica la bel·ligerància amb què han acollit les autoritats xineses les propostes democratitzadores d'última hora del governador britànic d'Hong Kong, el líder conservador Chriss Patten. Mentre la premsa de Pequín el qualificava de "prostituta política", el Congrés Nacional Popular decidia aquest mes de maig posar en marxa un govern a l'ombra per erosionar els quatre anys de mandat que li resten. Mentrestant, els habitants d'Hong Kong i els visitants que hi viatgin hauran de continuar conformant-se a aterrar en l'única pista d'un aeroport que, a falta de terra, s'endinsa en les aigües del mar. Ni el nou aeroport, ni la nova terminal de contenidors, ni el nou port marítim no semblen tenir possibilitats d'engegar abans de la descolonització d'Hong Kong.

La política dels dirigents de Pequín envers la colònia britànica es mou alhora en dues direccions: d'una banda afavoreixen el poder i la influència dels homes de negocis d'Hong Kong —més interessats a explotar el mercat del continent que no a intentar aventures polítiques— i d'una altra han començat ja a ensinistrar les tropes de l'exèrcit que s'establiran a la colònia i també al futur aeroport, segons els projectes que han fet públics aquest estiu. En el pla de formació d'aquestes tropes especials, hi tenen una presència destacada els cursos d'anglès i cantonès, que es parlen a Hong Kong.

Una constant en els discursos dels dirigents i en les consignes de la premsa oficial xinesa és l'apel·lació al patriotisme. En això no s'ha variat des dels temps de Mao. Qualsevol xinès aprèn des de l'escola que Zhong Guo (l'Imperi del Centre, que així és com en xinès es diu allò que

nosaltres coneixem amb el nom de Xina) és predestinat a dominar el món i que els xinesos gaudeixen d'una superioritat innata. Els papers oficials al voltant de la reforma econòmica i de la cursa cap al 2000 estan amarats tot sovint d'aquest patriotisme imperial.

Ara que per primera vegada la Xina no sofreix cap amenaça militar (ni dels EUA, ni de Rússia, ni del Japó), no és gens estrany que hagi sorgit entre els veïns asiàtics una certa inquietud sobre possibles vel·leïtats de lideratge regional i d'expansionisme agressiu. En el pla verbal l'agressivitat ja fa temps que hi és. La Xina manté reivindicacions territorials sobre les illes Senkaku, les illes Paracels, les illes Spratly i també sobre l'illa de Taiwan. De moment, els acords del govern xinès amb la indústria militar russa per a modernitzar l'aviació poden convertir la Xina del 2000 en una potència militar de primer ordre. I cal no oblidar l'armament nuclear... Tanmateix, tot fa pensar que mentre l'economia xinesa funcioni i la cohesió social i territorial es mantingui sota control, els dirigents xinesos evitaran d'embarcar-se en aventures arriscades que puguin posar en perill el creixement econòmic.

LA QÜESTIÓ DE TAIWAN

D'ençà que en 1949 Chiang Kaishek i els seus seguidors del Kuomintang, derrotats per Mao Zedong, es van refugiar a l'illa de Taiwan i hi van establir la República Xinesa -hereva i continuadora de la

Les autoritats xineses temen que Hong Kong tingui massa influència sobre els territoris veïns, un cop deixi de ser colònia britànica el 1997.

ARXIU

que havia fundat Sun Yatsen en 1912 quan va deposar l'últim emperador-, hi ha hagut dues xines: la comunista i la nacionalista. Cap de les dues no ha reconegut l'existència de l'altra i cap no ha renunciat a recuperar la part de territori ocupada pels *rebels* respectius.

Taiwan va poder sobreviure a pocs quilòmetres de la costa del continent gràcies al suport i a la protecció nord-americana. A principi de la dècada dels 70, Richard Nixon va donar un tomb espectacular a la política nord-americana quan es va apropar a Mao Zedong. Com a resultat, l'any 1971 la República Popular xinesa entrava a l'ONU, al mateix temps

que Taiwan n'era expulsada. Començava així l'aïllament diplomàtic de Taiwan. Només 29 països hi tenen representació diplomàtica, encara que les 35 oficines comercials que hi han establert els països més desenvolupats i amb més pes específic internacional funcionin a la pràctica com a autèntiques ambaixades.

Durant aquests últims anys han començat a aparèixer senyals de canvi en les relacions entre Taiwan i "el continent" (eufemisme amb què designen la República Popular de la Xina tant els taiwanesos com els habitants d'Hong Kong). El desenvolupament econòmic dels 80 n'ha estat en bona mesura responsable.

El govern de Taiwan ha iniciat un doble moviment en l'àmbit econòmic i diplomàtic. En l'àmbit econòmic ha afavorit el procés de penetració d'inversions taiwaneses al continent. Així, durant l'any 1992, gairebé han doblat les xifres absolutes d'inversió de la dècada anterior. Si les inversions taiwaneses al continent havien arribat als 3.400 milions de dòlars durant el període comprès entre 1980 i 1991, durant l'any 1992 van arribar als 5.500 milions.

En l'àmbit polític, el govern de Taiwan ha obert les portes a unes converses amb el govern de Pequín. El 27 d'abril denguany aquests tempteigs diplomàtics es concretaven en un encontre a Singapur de dirigents xinesos i taiwanesos. L'encontre va tenir una cobertura informativa sense precedents, tant al continent com a Taiwan, i el van protagonitzar dos interlocutors d'alt nivell. En les converses no es va plantejar ni en broma la qüestió de

Taiwan viu ara un procés de transició cap a la democràcia.

ARXIU

la reunificació, es van limitar a parlar de qüestions econòmiques i comercials.

Des de l'any 1987, quan fou derogada la llei marcial, Taiwan ha entrat en un període de transició democràtica. La irrupció i creixement progressiu del PDP (Partit Democràtic Progressista) han introduït factors nous en la política exterior de Taiwan. Les tesis independentis-

Cohesió cultural i escriptura simplificada

L'escriptura xinesa representa idees, a més de mots. Això ha permès que milions de xinesos que parlen llengües diferents —ells en diuen dialectes, encara que estiguin tan allunyats com el romanès del català—, hagin tingut un nexce de contacte i de continuïtat en el temps: l'escriptura. Encara que durant aquest segle s'hagi estès el mandarí com a estàndard oral, encara és l'escriptura un dels pilars de la cohesió cultural xinesa.

Dels diferents intents que han sorgit per a simplificar l'escriptura xinesa només s'han imposat aquells

que no n'alteraven el caràcter ideogràfic. La reforma que simplificava uns quants centenars d'ideogrames complicats reduint-ne el nombre de traços només s'ha produït a la República Popular xinesa. El fet que ara al continent escriguin de forma diferent d'Hong Kong i de Taiwan és, si voleu, un detall anecdòtic, però també és un símptoma de la distància que separa les tres societats, tant pel que fa als costums i a les formes de vida com a la llengua.

M. O.

una província més de la República Popular. La resposta dels dirigents del continent als moviments diplomàtics del govern de Taiwan ha estat fulminant. Han reiterat per diversos mitjans l'amenaça d'invasió militar, en cas que Taiwan es declari independent, i han publicat un llibre blanc sobre la qüestió, editat en set llengües diferents.

El llibre blanc advoca la reunificació pacífica seguint la doctrina que volen aplicar a Hong Kong: un país, dos sistemes. O dit d'una altra manera: invasió subtil. De cara a l'opinió internacional qualifiquen l'afer de Taiwan d'assumepte intern. Com és que un assumepte intern mereix un document com aquest editat en set llengües? Cal llegir-ho com un avís. L'ex-ambaixador nord-americà a la Xina, James Lilley, l'ha interpretat en aquests termes: "Quan comencen a parlar així, s'ha de prendre l'amenaça militar seriosament". Els taiwanesos ho fan i no deixen de modernitzar el seu exèrcit. Recentment han adquirit 150 F16 nord-americans i 60 Mirage francesos.

Malgrat tot, no cal alarmar-se: tot plegat no passa de ser un episodi més d'una guerra freda que encara dura entre Taiwan i la República Popular de la Xina. També cal tenir en compte que Taiwan va donar suport a la candidatura de Pequín per als Jocs Olímpics del 2000 i que Pequín els havia ofert l'organització de les proves de beisbol, que és l'esport nacional dels taiwanesos. Mentrestant, el volum de negocis de Taiwan al continent continua creient.

Manel Ollé

L'escriptura continua sent un dels pilars de la cohesió cultural xinesa. J. VILA

tes del PDP s'oposen a la doctrina tradicional del Kuomintang, partit en el poder a Taiwan des del 1949, que té per objectiu prioritari la reunificació amb el continent.

L'avenç electoral del PDP —que segons les enquestes pot guanyar les eleccions municipals de novembre— i la crisi interna del Guomindang, que es concretava, a l'agost, en una important escissió d'un sector de joves dirigents del partit, descontents amb els casos de corrupció i amb la manca de democràcia interna, han fet que es comparés el panorama polític de Taiwan amb el del Japó. La desfeta electoral del PLD japonès ha estat interpretada pels vells líders del Guomindang com un avís del que els pot arribar a passar, si no s'espavilen.

Empès per la força creixent de les tesis independentistes del PDP, el govern de Taiwan ha iniciat aquest estiu gestions diplomàtiques a fi de ser readmès a l'ONU, ja no com a representant de tota la Xina —això és el que retòricament feia fins que no en fou expulsada, en 1971—, sinó com a representant dels 21 milions de taiwanesos. El ministre d'Afers Estrangers de Taiwan, Frederik Chien, ha reconegut per primera vegada l'entitat política de la República Popular xinesa i, fent-ho, ha reclamat la reciprocitat.

Però el govern de Pequín no vol ni sentir parlar d'independència, ni de reconeixement diplomàtic del que ells consideren

L'adaptació de la Xina a l'economia de mercat crea grans desigualtats entre territoris. ARXU